

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 85/02-58

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 12. marca 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Alexandra Bröstla o sťažnosti Ing. L. S., bytom J., zastúpeného advokátom JUDr. K. B., N., vo veci porušenia jeho práva na verejné vyhlásenie rozsudku pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s čl. 1 ods. 1 a s čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom dovolacieho senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 80/01 takto

r o z h o d o l :

1. Právo Ing. L. S. na verejné vyhlásenie rozsudku pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s čl. 1 ods. 1 a s čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom dovolacieho senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 80/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Ing. L. S. **n e p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie.

3. Účastníkom n e p r i z n á v a úhradu trov tohto konania.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 21. januára 2002 doručené podanie Ing. L. S. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom J., zastúpeného advokátom JUDr. M. C., N., označené ako „Sťažnosť podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol: *„Š. B. a V. B., obaja bytom v N. H., sa žalobou proti žalovaným Ing. L. S. a Mgr. M. S. podanou na Okresnom súde v Nitre dňa 20. 02. 1996 domáhali, aby súd určil, že obaja sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území Nitrianske Hrnčiarovce, parcelné číslo 317/12 – orná pôda vo výmere 1749 m².*

Okresný súd v Nitre v konaní vedenom pod č. 18 C 50/96 rozhodol rozsudkom zo dňa 27. 02. 1998 tak, že žalobe vyhovel a žalovaným uložil, aby zaplatili žalobcom trov konania vo výške 10.910 Sk.

Proti uvedenému rozsudku podali včas odvolanie žalovaní Ing. L. S. a Mgr. M. S. Krajský súd v Nitre rozsudok prvého stupňa rozsudkom zo dňa 9. 3. 1999, č. k. 7 Co 341/98-219 zmenil tak, že žalobu zamietol a rozhodol o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania.

Žalobcovia podali proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie ako tzv. blanketové dovolanie, ktoré neskôr doplnili. Na základe podaného dovolania sa vecou zaoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky. Najvyšší súd považoval uvedené dovolanie za podané dňa 23. 08. 1999 – teda včas, pričom vychádzal len z čestného vyhlásenia zo dňa 17. 07. 2001 s neovereným podpisom bývalého zamestnanca vtedajšieho právneho zástupcu žalobcov, advokátskeho koncipienta Mgr. P. Š.

Bez nariadenia pojednávania dňa 30. 10. 2001 Najvyšší súd SR ako súd dovolací rozhodol rozsudkom č. k. 3 Cdo 80/01-254 tak, že napadnutý rozsudok Krajského súdu v Nitre zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

O tom, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vyhlási dňa 30. 10. 2001 v tejto veci rozsudok, neboli upovedomení žalovaní ani ich právny zástupca – či už písomne alebo akoukoľvek inou formou.“

Sťažovateľ uviedol, že sa domnieva, že opísaným postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vo veci sp. zn. 3 Cdo 80/01 bolo porušené jeho právo na verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a s čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“). V tejto súvislosti sťažovateľ ďalej uviedol, že „*podľa nálezu ÚS SR, II. ÚS 47/96 č. 16/97 zo dňa 08. 10. 1997 mal sťažovateľa súd predvolať na vyhlásenie rozsudku, čo sa ale nestalo*“. Podľa sťažovateľa z označeného nálezu ústavného súdu vyplýva, že keď sa vo veci samej podľa zákonnej procesnej úpravy nenariaduje ústne pojednávanie a koná sa v neprítomnosti účastníkov konania, rozsudok sa musí vždy vyhlasovať verejne, čo predpokladá aj povinnosť súdu upovedomiť o tomto konaní účastníkov konania.

Sťažovateľ preto žiadal, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť a aby po preskúmaní veci vydal nasledovné rozhodnutie:

„Právo Ing. L. S., trvale bytom J. na verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 v časti III Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s čl. 142 ods. 3 Ústavy SR postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Cdo 80/01 bolo porušené.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. 10. 2001, sp. zn. 3 Cdo 80/01-254 sa zrušuje.“

V doplnení k podaniu, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 29. januára 2002, právny zástupca sťažovateľa ďalej požaduje, aby „*rozhodnutím Ústavného súdu SR bolo zároveň vyslovené, že postupom Najvyššieho súdu SR vo veci sp. zn. 3 Cdo 80/01-254 bol porušený článok 1 ods. 1 Ústavy SR a článok 48 ods. 2 Ústavy SR*“. Pritom za porušené považuje jeho

základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 ústavy) v spojení s jeho právnou istotou, ktorá tvorí súčasť princípu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy.

Keďže právny zástupca sťažovateľa JUDr. M. C. doručil 2. apríla 2002 ústavnému súdu oznámenie o vypovedaní splnomocnenia, ústavný súd sťažovateľa vyzval na doplnenie náležitostí jeho sťažnosti. Sťažovateľ v splnomocnení z 23. apríla 2002 doručenom ústavnému súdu 25. apríla 2002 poveril svojim zastupovaním v konaní pred ústavným súdom v predmetnej veci advokáta JUDr. K. B., N.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí 21. mája 2002 a po zistení, že spĺňa náležitosti návrhu na začatie konania podľa § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti namietajúcej porušenie jeho práva na verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu v spojení s čl. 1 ods. 1 a s čl. 142 ods. 3 ústavy a že nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie ústavný súd podľa § 29 ods. 6 a § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde požiadal predsedu najvyššieho súdu o vyjadrenie k sťažnosti, ako aj k vhodnosti ústneho pojednávania vo veci. Rovnakú výzvu na vyjadrenie zaslal aj sťažovateľovi.

Sťažovateľ v odpovedi na výzvu doručenej ústavnému súdu 18. júla 2002 oznámil, že *„na ústnom pojednávaní súdu netrváme. Činíme tak z toho dôvodu, že v danom prípade sa jedná o právne posúdenie podanej sťažnosti, pričom skutkové okolnosti boli podrobne uvedené v podanej sťažnosti, resp. v doplnení tejto“*.

Predseda občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu v odpovedi doručenej ústavnému súdu 6. augusta 2002 uviedol:

«Ing. L. S. (ďalej len „sťažovateľ“) podal dňa 21. januára 2002 na Ústavnom súde SR sťažnosť, v ktorej okrem iného namietal porušenie práva na verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 142 ods. 3 Ústavy SR – poukázal aj na nález Vášho súdu pod sp. zn. II ÚS 47/96 – s odôvodnením, že o vyhlásení rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. októbra 2001, sp. zn. 3 Cdo 80/01 nebol upovedomený.

Už z uvedeného vyplýva sťažovateľovo nerozlišovanie medzi verejným vyhlásením rozsudku podľa čl. 142 ods. 3 Ústavy SR – ku ktorému nepochybne došlo (o čom predkladáme aj fotokópiu zápisnice o vyhlásení rozsudku z 30. októbra 2001, ako úradnej listiny, na ktorú sa vzťahuje fikcia správnosti, pokiaľ sa nepreukáže opak) – od neupovedomenia sťažovateľa o termíne verejného vyhlásenia rozsudku na Najvyššom súde SR.

Najvyšší súd SR v tomto smere vychádza z charakteru mimoriadneho prieskumného konania, ktorým je v našom právnom poriadku dovolanie (§ 236 a nasl. O. s. p.), v ktorom sa preskúmanie rozhodnutia odvolacieho súdu deje bez nariadeného verejného pojednávania, ale jeho výsledok sa bezprostredne po ňom vyhlási v pojednávacej miestnosti, prístupnej verejnosti a písomné vyhotovenie rozhodnutia sa v každom prípade doručí účastníkovi konania do vlastných rúk. Takýto postup pripúšťa aj rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu, ako je to napr. vo veciach *Lutter v. Švajčiarsko* alebo *Axen v. Spolková republika Nemecko a pod.*, preto si nemyslíme, že vo veci sťažovateľa bol porušený čl. 142 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Povinnosť Najvyššiemu súdu upovedomiť v dovolacom konaní účastníka o mieste a čase verejného vyhlasovania rozhodnutí (rozsudkov) neukladá žiaden všeobecne záväzný právny predpis (ani Ústava SR, či Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd), preto jej „nerešpektovanie“ nemôže byť zásahom do ľudských práv sťažovateľa.

Odkaz na publikovanú judikatúru Ústavného súdu SR je v tomto smere nenáležitý, lebo v nej išlo o iný druh konania na Najvyššom súde SR (nie dovolacieho) a to konania o žalobách proti právoplatným rozhodnutiam správnych orgánov, kde je súdne konanie jednoinštančné, takže v ňom sa naozaj musia prejaviť všetky atribúty súdnictva, a to aj bez výslovnej právnej úpravy; ale to už necháme na rozhodnutie Ústavného súdu SR.

Súhlasíme s upustením od ústneho pojednávania a navrhujeme ústavnú sťažnosť sťažovateľa, v časti namietajúcej porušenie práva na verejné vyhlásenie rozsudku, odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.»

Po zaslaní uvedeného vyjadrenia ústavný súd listom z 3. októbra 2002 požiadal najvyšší súd o doplňujúce vyjadrenie k otázke, aké kroky tento súd urobil „v súvislosti s naplnením ústavnej a zákonnej požiadavky verejného vyhlásenia rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. októbra 2001 vo veci sp. zn. 3 Cdo 80/01 (vo vzťahu k možnosti verejnosti dozvedieť sa o vyhlásení rozsudku)“.

Ústavnému súdu bolo 9. októbra 2002 doručené nasledovné vyjadrenie najvyššieho súdu (Skr 22/02-15):

«Najvyšší súd urobil tieto konkrétne (postupné) kroky

a) namietanú vec po jej naštudovaní všetkými členmi dovolacieho senátu dal na určený termín pojednávania (neverejného);

b) na tomto pojednávaní sa vec opätovne zreferovala povereným členom senátu;

c) potom predseda senátu po porade s členmi senátu vyhlásil rozsudok a stručne ho odôvodnil.

Toto všetko sa dialo v pojednávacej miestnosti, ktorá je prístupná verejnosti, o čom bola spísaná „zápisnica o vyhlásení rozsudku pred dovolacím súdom“, ktorú ste mali k dispozícii na nahliadnutie. Sťažovateľ sa pri záujme o svoju vec mohol o tom dozvedieť u vedúcej kancelárie alebo u predsedu senátu, keď vedel, že sa nachádza na Najvyššom súde Slovenskej republiky.

Dovolací súd sa teda domnieva, že pri konečnom opravnom systéme, v ktorom sa v treťom inštančnom stupni (mimoriadnom) posudzuje už len opodstatnenosť dovolania, nie je nutné voliť doslovný výklad „verejného vyhlásenia rozsudku“ len k účastníkom konania, v danom prípade k sťažovateľovi, ktorý mal byť podľa jeho argumentácie o tom výslovne upovedomený, a že stačilo, ak rozsudok dovolacieho súdu sa vyhlásil v pojednávanej miestnosti hoci aj v neprítomnosti sťažovateľa, lebo mu potom bol vyhlásený a písomne vyhotovený rozsudok dovolacieho súdu doručený do vlastných rúk.

Ďalej sa domnievame, že aj v zmysle citovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, by sa malo dbať o to, aby žiadne rozhodnutia, teda ani rozhodnutia ÚS SR sa nevynášali „in abstracto“, ale aby zohľadňovali konkrétny prípad v súvislostiach celého trojinštančného konania a aký to má dopad aj na praktickú stránku účastníkov konania najmä na ich práva. Ich prípadná účasť na verejnom vyhlásení rozsudku totiž absolútne nemôže ovplyvniť jeho vecnú stránku (len si vypočujú výrok rozsudku) a navyiac ani trovy spojené s touto účasťou (cestovné, nocľažné, stravné a pod.) nemôžu byť zahrnuté do výrokovej časti o trovách dovolacieho konania, lebo nesmerujú k výdavkom, ktoré sú vynaložené na uplatnenie alebo bránenie práva (vid' § 142 ods. 1 O. s. p.), takže na ne nemajú účastníci konania nárok, čo by sa určite nestretlo s pochopením u nich.

Naostatok dodávame, že rovnaká právna prax je aj na ostatných Najvyšších súdoch v Európskej únii, kde tieto rozhodujú ako súdy kasačné, čo sme zistili pri neformálnych stretnutiach s predsedami, podpredsedami a sudcami Najvyšších súdov v ČR, Rakúsku, Slovinsku, Maďarsku, Poľsku, atď., a preto táto prax – ktorá u nás platí od roku 1918 - by mala zostať zachovaná.

Vzhľadom na to, že opačná prax negatívne ovplyvní (časovo, finančne a pod.) ďalšiu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, žiadame, aby sme boli upovedomení o ústnom pojednávaní, kde mienime predniesť ešte ďalšie prípadné argumenty.»

Na základe výzvy ústavného súdu predseda občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu listom doručeným ústavnému súdu 14. novembra 2002 oznámil, že zotrúva na ostatnom písomnom vyjadrení a trvá na ústnom prejednaní veci.

Ústavný súd nariadil verejné ústne pojednávanie vo veci na 26. február 2003.

Ústavnému súdu bolo 20. februára 2003 doručené sťažovateľovo „Záverčné vyjadrenie v konaní o ústavnej sťažnosti vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. II. ÚS 85/02“. V ňom okrem iného uviedol:

«V konaní o ústavnej sťažnosti Ing. L. S. vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. II. ÚS 85/02 o porušení práva na verejné vyhlásenie rozsudku podľa

článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s článkom 1 ods. 1 a s článkom 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky žiadam, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyhovel sťažnosti Ing. L. S. a svojim rozhodnutím

1. podľa článku 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyslovil, že postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v právnej veci vedenej pod sp. zn. 3 Cdo 80/01 bolo porušené právo Ing. L. S. na verejné vyhlásenie rozsudku podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s článkom 1 ods. 1 a s článkom 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky,

2. podľa článku 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky zrušil rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 80/01-254 zo dňa 30. 10. 2001,

3. podľa článku 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky priznal Ing. L. S. ako tomu, koho právo bolo porušené, primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150.000,- Sk.

Za použitia ustanovenia §-u 31a zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov a podľa §-u 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zároveň žiadam o priznanie práva na náhradu trov konania, ktoré vyčíslim do troch dní.

... Jedným zo základných princípov konania na všeobecných súdoch Slovenskej republiky je princíp verejnosti prejednávania veci. Jedná sa o ústavný princíp, ktorého vyjadrenie nachádzame v článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako jedno zo základných práv občana, resp. ako jednu z obsahových zložiek práva na súdnu a inú právnu ochranu.

Verejnosť prejednávania veci možno charakterizovať ako prístupnosť prejednávania veci na súde pre každého občana, ktorý sa chce na ňom zúčastniť, pričom v zákonom stanovených prípadoch môže byť tento prístup zo strany súdu občanovi odopretý.

Avšak aj v prípade kedy dôjde k vylúčeniu verejnosti platí, že rozsudok musí byť vyhlásený verejne vždy.

Čo je obsahom pojmu „verejné vyhlásenie rozsudku“?

V objektívnom zmysle tak ako to už bolo vyššie naznačené možno verejnosťou vyhlásenia rozsudku nepochybne rozumieť prístupnosť vyhlásenia rozsudku na súde pre každého občana, ktorý sa na tomto chce zúčastniť, t . j. jednak pre občana, ktorého práva a povinnosti budú rozhodnutím súdu priamo dotknuté (účastník konania), ako aj pre občana, ktorý je iným spôsobom zainteresovaný na výsledku konania alebo ho či už výsledok konania alebo samotná procedúra vyhlásenia rozsudku jednoducho zaujíma a chce sa tohto zúčastniť ako poslucháč.

Má však vôbec význam a zmysel hovoriť o verejnosti vyhlásenia rozsudku v prípade keď občan, ktorý sa chce zúčastniť vyhlásenia rozsudku v prejednávanej veci na súde, nemá vedomosť o tom kedy a kde sa bude predmetný rozsudok vyhlasovať?

A práve tu pri výklade pojmu „verejné vyhlásenie rozsudku“ vstupuje do hry jeho, nazvime to, subjektívna stránka.

V tomto zmysle následne možno verejnosť vyhlásenia rozsudku charakterizovať ako prístupnosť vyhlásenia rozsudku v prejednávanej veci na súde pre každého občana, ktorý sa na vyhlásení rozsudku chce zúčastniť a má vedomosť o tom, že vyhlásenie rozsudku sa na súde uskutoční.

Je zrejmé, že nie je prakticky uskutočniteľné, aby súd, ktorý bude rozsudok vyhlasovať, o tejto skutočnosti osobitne upovedomoval každého občana, ktorému právo zúčastniť sa verejného vyhlásenia rozsudku prislúcha.

Prečo potom je potrebné chápať pojem verejného vyhlásenia rozsudku aj v jeho subjektívnom zmysle?

V každej veci prejednávanej na súde totiž existuje skupina občanov, ktorých právne postavenie, práva a povinnosti budú rozsudkom súdu priamo dotknuté, resp. o ktorých právach a povinnostiach sa bude rozsudkom súdu rozhodovať.

Preto podľa môjho názoru so subjektívnym obsahom, resp. rozmerom pojmu „verejné vyhlásenie rozsudku“ je potrebné sa zaoberať práve v súvislosti s účastníkmi konania – osobami, ktoré nepochybne majú právo a aj eminentný záujem zúčastniť sa vyhlásenia rozsudku na súde, pričom toto svoje právo môžu nepochybne využiť len v tom prípade, že o termíne a mieste vyhlásenia rozsudku majú vedomosť. ...

Ak súd vyhlasuje rozsudok bez toho, že by o tom boli účastníci konania upovedomení, možno konštatovať, že takéto vyhlásenie rozsudku nie je verejné, resp. týmto spôsobom sa stráca atribút „verejnosti“ vyhlásenia rozsudku.

Nie je pritom podstatné to, že účastník konania alebo jeho právny zástupca svojou účasťou na vyhlásení rozsudku nemôžu ovplyvniť jeho vecnú stránku

Podstatné je to, že

1. účastníci konania a ich zástupcovia majú právo sa vyhlásenia rozsudku zúčastniť, a to z toho dôvodu, aby mohli byť bezprostredne a už v čase vyhlásenia (nie až po doručení písomného vyhotovenia rozsudku) oboznámení jednak s obsahom samotného rozhodnutia štátneho orgánu vykonávajúceho štátnu moc, ktoré rozhodnutie bude mať nepochybne vplyv na ich právne postavenie a ktoré bude určovať, zakladať, meniť alebo rušiť ich práva a povinnosti, ako aj s odôvodnením (aj keď len stručným) tohto rozhodnutia zo strany štátneho orgánu, ktorý rozhoduje,

2. účastníci konania a ich zástupcovia toto svoje právo môžu uplatniť len v tom prípade ak majú vedomosť o termíne a mieste vyhlásenia rozsudku. ...

Podľa ustanovenia §-u 243c zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov pre konanie na dovolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa, pokiaľ nie je ustanovené niečo iné; ustanovenia §-u 92 ods. 1 a 4 a §-u 95 však pre konanie na dovolacom súde neplatia.

Podľa ustanovenia §-u 156 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov rozsudok sa vyhlasuje vždy verejne; vyhlasuje ho predseda senátu v mene Slovenskej republiky. Uvedie pritom výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti výkonu rozhodnutia.

Aj z citovaných ustanovení základného procesného predpisu pre občiansko-právne konanie je zrejmé, že v dovolacom konaní platí zásada verejného vyhlásenia rozsudku.

Inými slovami ak v konaní na súde prvého stupňa účastníci konania musia byť upovedomení o termíne a mieste každého pojednávania, resp. sú na každé pojednávanie predvolávaní (t. j. aj na pojednávanie na ktorom dôjde k vyhláseniu rozsudku) z primeraného použitia ustanovení o konaní pred súdom prvého stupňa v konaní na dovolacom súde, a to aj v prípade ak dovolací súd rozhoduje bez nariadenia pojednávania, nemožno vyvodiť, že dovolací súd nemusí účastníkov konania upovedomiť o termíne

a mieste vyhlásenia rozsudku. Aj v prípade rozhodovania všeobecného súdu bez nariadenia pojednávania v dovolacom konaní zásada verejného vyhlásenia rozsudku platí.»

Sťažovateľ vo svojom vyjadrení požadoval priznanie primeraného finančného zadostučinenie vo výške 150 000 Sk, ktoré odôvodnil nasledovne:

„Návrh na priznanie primeraného finančného zadostučinenia podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky je odôvodnený tým, že jednak v dôsledku dlhotrvajúceho dovolacieho konania na Najvyššom súde, v ktorom možno... hovoriť o prietáhoch v súdnom konaní a v dôsledku postupu Najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, keď tento porušil sťažovateľove právo na verejné vyhlásenie rozsudku, sťažovateľ dlhodobo nepožíval stav právnej istoty ohľadne práva, ktoré bolo predmetom dovolacieho konania.

V tomto prípade preto možno primerané finančné zadostučinenie chápať ako zadostučinenie, resp. satisfakciu za dlhodobo existujúci stav právnej neistoty v právnom postavení sťažovateľa ako vlastníka určitých nehnuteľností, resp. stav dlhodobého možného porušenia a budúceho ohrozenia vlastníckeho práva sťažovateľa“.

Predseda občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sa faxom doručeným ústavnému súdu 25. februára 2003 ospravedlnil z neúčasti *„na verejnom pojednávaní dňa 26. 2. 2003 o 14. 00 hod. pre nejasnosť existencie či neexistencie štatutárneho zástupcu NS SR – rokovacím poriadkom, ako podzákonnou normou, zrejme nemožno založiť výkon ústavnej funkcie – ktorý by ma mohol vyslať na služobnú cestu, súhlasíme však s tým, aby ste konali bez našej účasti“.*

Okrem toho na základe oboznámenia sa so „záverečným vyjadrením“ sťažovateľa ďalej uviedol:

„1. Najvyšší súd opätovne odkazuje na judikatúru ESLP (ďalej len „Súd“) v Štrasburgu, ktorú Ústavný súd isto pozná a v zmysle ktorej právo na „verejné vyhlásenie rozsudku“ pred dovolacím súdom (teda súdom tretej inštancie) v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, znamená oprávnenie už len na jeho doručenie v písomnej forme. Takáto aplikácia namietaného porušenia práva na verejné vyhlásenie rozsudku je v súlade

s kritériami vytvorenými v judikatúre Súdu i v judikatúre NS SR od r. 1991, ako aj všetkých najvyšších súdov kontinentálnej Európy (ČR, Rakúska, Grécka, Poľska, Maďarska a pod.).

Dokonca možno povedať, že i pôvodná aplikácia ust. § 250f O. s. p. všeobecnými súdmi – na ktorú poukazuje sťažovateľ a odhliadnuc od toho, že išlo o jednoinštančné súdne konanie v prípadoch, kde skutkové okolnosti neboli sporné a právne otázky sa nevyznačovali osobitnou zložitou, bola správna a neuskutočnenie ústneho pojednávania nespôsobilo ujmu požiadavkám čl. 6 ods. 1 Dohovoru, vo vzťahu k ústnosti a verejnosti konania (viď prípad *Varela Assalino v. Portugalsko* z 25. 4. 2002, *Fredin v. Švédsko* z 23. 2. 1994, *Fischer v. Rakúsko* z 26. 4. 1995 a pod.).

2. Neexistuje kauzálny vzťah medzi tvrdeným porušením uvedeného práva a žiadanou satisfakciou. Stav právnej neistoty sťažovateľa nebol vytvorený nedodržaním práva na verejné vyhlásenie rozsudku a s prietiahmi v konaní to tiež nemá žiadnu súvislosť.

3. Naostatok nechápeme požiadavku sťažovateľa na zrušenie rozsudku NS SR po tom, čo už bol doručený všetkým účastníkom a čo sa už podľa neho riadi aj okresný súd, kde sa vec po zrušujúcom rozsudku NS v súčasnosti nachádza.“

Na verejnom ústnom pojednávaní 26. februára 2003, ktoré sa konalo bez účasti najvyššieho súdu, sťažovateľ zotrval na svojej sťažnosti a na obsahu svojho „záverečného vyjadrenia“ a uviedol, že si nárok na trovy konania uplatní do troch dní.

V podaní doručenom ústavnému súdu 10. marca 2003 sťažovateľ zhrnul svoje stanovisko nasledovne:

„Pridržiavam sa doterajších písomných podaní ako aj ústneho prednesu, pričom poukazujem aj na tú skutočnosť, že ani zo zápisnice o vyhlásení rozsudku pred dovolacím súdom 3 Cdo 80/01 zo dňa 30. 10. 2001 nie je zrejmé, že sa jednalo o verejné vyhlásenie rozsudku.“

II.

Ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu v spojení s čl. 1 ods. 1 a s čl. 142 ods. 3

ústavy postupom najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 3 Cdo 80/01 v súvislosti s jeho právom na verejné vyhlásenie rozsudku z 30. novembra 2001.

Z odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho z 30. novembra 2001 vo veci sp. zn. 3 Cdo 80/ 01 vyplynulo:

„Dovolací súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas (už písomným podaním z 23. 8. 1999 ako tzv. blanketové dovolanie), osobami na to oprávnenými (§ 240 ods. 1 O. s. p.), riadne zastúpenými advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), v podstate splňa náležitosti uvedené v § 241 ods. 2 O. s. p. a opiera sa o možný dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. d) O. s. p., sa ďalej zaoberal otázkou jeho opodstatnenosti a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné. ... odvolací súd pri svojom rozhodovaní ohľadne posudzovania oprávnenosti držby pred 1. 1. 1992, vychádzal z iného a teda nesprávneho právneho názoru.

Preto Najvyšší súd bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu podľa ust. § 243b ods. 1 a 2 O. s. p. zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.“

Z vyjadrení najvyššieho súdu k tejto veci ďalej vyplynulo:

„...Najvyšší súd SR v tomto smere vychádza z charakteru mimoriadneho prieskumného konania, ktorým je v našom právnom poriadku dovolanie (§ 236 a nasl. O. s. p.), v ktorom sa preskúmanie rozhodnutia odvolacieho súdu deje bez nariadeného verejného pojednávania, ale jeho výsledok sa bezprostredne po ňom vyhlási v pojednávacej miestnosti, prístupnej verejnosti a písomné vyhotovenie rozhodnutia sa v každom prípade doručí účastníkovi konania do vlastných rúk.“

O uvedených skutočnostiach «bola spísaná „zápisnica o vyhlásení rozsudku pred dovolacím súdom ...“ Sťažovateľ sa pri záujme o svoju vec mohol o tom dozvedieť u vedúcej kancelárie alebo u predsedu senátu, keď vedel, že sa nachádza na Najvyššom súde Slovenskej republiky».

V zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát“.

Z čl. 142 ods. 3 ústavy vyplýva, že „Rozsudky sa vyhlasujú v mene Slovenskej republiky a vždy verejne“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch... Rozsudok musí byť vyhlásený verejne...“

Podľa čl. 14 ods. 1 paktu „Každý má úplne rovnaké právo, aby bol spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom. Tlač a verejnosť môžu byť vylúčené z celého konania alebo jeho časti, ... avšak každý rozsudok vynesený v trestnej alebo občianskoprávnej veci sa zverejní, s výnimkou prípadov, keď záujem mladistvých osôb vyžaduje iný prístup alebo keď sa konanie týka manželských sporov alebo opatrovníctva detí“.

Ústava má povahu základného prameňa práva, ktorý je nadradený všetkým ostatným prameňom práva. Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd, ale nie pred ústavou.

Ustanovenie čl. 142 ods. 3 ústavy, ktoré obsahuje princíp verejného vyhlásenia rozsudku, má povahu ústavného príkazu (povinnosti) pre všeobecné súdy – pokiaľ rozhodujú vo forme rozsudku – vyhlasovať tieto rozsudky vždy verejne. Pre nositeľov základných práv a slobôd má tento princíp povahu záruky, že všeobecné súdy ako štátne orgány nemôžu obmedziť ich právne postavenie v konaní pred nimi vyplývajúce z ich možnosti verejne sa oboznámiť s obsahom rozsudku a s jeho odôvodnením (právo na aktívne, faktické, pozitívne konanie štátu, ktoré má základ v ústave a jej princípoch). Pokiaľ ide o túto povinnosť, nie sú nijaké pochybnosti o tom, že je uložená všeobecným súdom na

ochranu účastníkov pred tajným výrokom spravodlivosti, ktorý sa vymyká kontrole verejnosti, to znamená, že ide aj o takú povinnosť, ktorá je v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy súčasťou princípu právnej istoty (transparentnosti) v rámci všeobecného princípu právneho štátu.

Ústavný príkaz na vyhlásenie rozsudku ako formy rozhodnutia vo veci samej, ktorá sa používa v mene Slovenskej republiky, sa v praxi uskutočňuje viacerými možnými procesnými úkonmi všeobecných súdov. V konaní pred prvostupňovými súdmi sa rozsudky vyhlasujú vždy verejne. Takéto rozhodnutie a jeho vyhlásenie vždy predpokladá pojednávanie. Na každé pojednávanie (aj na také, kde sa len vyhlási rozsudok podľa § 156 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) sa však vždy musia predvolať účastníci, pričom o konaní pojednávaní je verejnosť informovaná vyvesením zoznamu prejednávanych vecí na dverách pojednávacej miestnosti.

Rovnaký postup sa uplatňuje aj v praxi odvolacích súdov (§ 211 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených postupov prvostupňových a odvolacích všeobecných súdov vyplýva, že tieto súdy realizujú ústavný príkaz verejného vyhlásenia rozsudku tak, že predvolávajú účastníkov a používajú všeobecne dostupný informačný zdroj pre verejnosť – zoznam prejednávanych vecí vyvesený na dverách tej pojednávacej miestnosti, v ktorej dôjde k vyhláseniu rozsudku.

Ústavný súd nevidí žiadny ústavný ani zákonný dôvod na to, aby dovolací súd konal inak ako spôsobom, ktorý je reálnym naplnením obsahu pojmu verejné vyhlásenie rozsudku v takom rozsahu, v akom sa to deje v rámci celej sústavy všeobecného súdnictva Slovenskej republiky. Niet rozumného dôvodu netrvať na tom, aby sa účastníci aj v konaní pred dovolacím súdom dozvedeli o termíne, v ktorom dôjde k vyhláseniu rozsudku, a aby takéto vyhlásenie rozsudku bolo uvedené v zozname prejednávanych vecí, aj keď pôjde len o vyhlásenie rozsudku. V tejto súvislosti teda nie je podstatné, akú má povahu prejednanie a rozhodnutie o dovolaní, aké otázky dovolací súd rieši, a ani to, že podľa Občianskeho

súdneho poriadku nie je povinný konať a rozhodovať na ústnom pojednávaní. Absencia výslovnej podrobnej zákonnej úpravy nezavazuje dovolací súd povinnosti riadiť sa objektívnym a ústavne nespochybniteľným postupom pri vyhlasovaní rozsudku, naopak, dokonca túto povinnosť umocňuje.

Ústavný súd zdôrazňuje, že verejné vyhlásenie rozsudku patrí k ústavným princípom právneho štátu. Konštatovanie, že rozsudok bol vyhlásený verejne, predpokladá, aby súd dal verejnosti najavo, že rozsudok vyhlási. Minimálny štandard takéhoto oznámenia predpokladá osobitný postup súdu (aj najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu), ktorý smeruje k verejnosti (informovanie o čase a mieste vyhlásenia rozsudku spôsobom v takomto prípade obvyklým, napr. na oznamovacej tabuli súdu, na internetovej stránke súdu), bez ohľadu na to, či pri konkrétnom vyhlásení rozsudku verejnosť právo na prítomnosť využije alebo nie.

Ústavná požiadavka verejnosti vyhlásenia rozsudku teda nie je splnená už tým, že samotné vyhlásenie rozsudku prebieha v pojednávacej miestnosti, ktorá je prístupná verejnosti, ak súd pred týmto vyhlásením neurobil úkon navonok smerujúci k oboznámeniu (informácii) verejnosti s takýmto vyhlásením.

Podľa právneho názoru ústavného súdu za takéto oznámenie nemožno považovať vyhotovenie zápisnice o vyhlásení rozsudku v dovolacom konaní, ktorú predložil najvyšší súd. Tento formálny úkon najvyššieho súdu neumožňuje kontrolu zo strany verejnosti a účastníkov (napokon, ani im nie je prvotne určený) a neumožňuje jeho kontrolu ani v konaní pred ústavným súdom. Pri otázke skúmania ústavnosti pri verejnom vyhlasovaní rozsudku vo veci sťažovateľa táto zápisnica nemá praktický (ani ústavný) význam.

Keďže aj výklad a používanie čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu predpokladá aktívny postup súdov pri vyhlasovaní ich rozhodnutí a dovolací súd takto nekonal, ústavný súd rozhodol, že právo sťažovateľa na verejné vyhlásenie rozsudku pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu v spojení s čl. 1 ods. 1 a s čl. 142

ods. 3 ústavy postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 80/01 porušené bolo.

Keďže k porušeniu označeného práva sťažovateľa došlo postupom dovolacieho súdu pri vyhlásovaní rozsudku, nebolo dôvodné zrušovať aj rozsudok tohto súdu, tak ako to požadoval sťažovateľ vo svojej sťažnosti.

Ústavný súd výrok o porušení označeného práva sťažovateľa považoval za dostatočnú satisfakciu, preto rozhodol o tom, že sťažovateľovi nepriznáva finančné zadosťučinenie (sťažovateľ navyiac uplatňoval finančné zadosťučinenie v súvislosti s porušením jeho základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré nebolo predmetom tohto konania).

Úhradu trov konania ústavný súd účastníkom nepriznal, pretože si ju neuplatnili.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2003